

Ar-Ge Vergi Teşviklerinin Teknokentteki Girişimler Tarafından Değerlendirilmesi: Göller Bölgesi Teknokent Örneğinde Bir Araştırma

Evaluation Of R&D Tax Incentives By The Tecnopolis Ventures: An Research In The Lake District Tecnopolis Example

Hakan BAYRAKTAROĞLU

Öğr.Gör.Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, (hakanbayraktaroglu@mehmetakif.edu.tr)

Davut KARAMAN

Öğr.Gör., Akdeniz Üniversitesi, (davutkaraman@akdeniz.edu.tr)

Adnan KALKAN

Doç.Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, (adnankalkan@mehmetakif.edu.tr)

ÖZ

Anahtar Kelimeler:

*Teknokent,
Araştırma-Geliştirme,
Vergisel Teşvik*

Bu çalışmada teknokentlerde bulunan girişimlerin ar-ge faaliyetlerinde sağlanan vergisel teşvikler incelenerek bu teşvik ve desteklerin girişimler tarafından nasıl değerlendirildikleri araştırılmıştır. Çalışmada kullanılan veriler, Göller Bölgesi Teknokenti'nde faaliyet gösteren şirket yöneticilerinden anket yöntemi ile elde edilmiştir. Ankette ar-ge vergi teşviklerinin teknokentteki girişimler tarafından değerlendirilmesi yanında, ar-ge uygulamalarını etkileyen faktörleri daha iyi anlamak amacıyla işletmelerin genel özelliklerine, katılımcılara yönelik temel bilgilere, girişimlerin ar-ge projesi hazırlanmasında fikir kaynaklarına, ar-ge projesi tamamlandıktan sonra pilot üretim için verilmesi gereken destek alanlarına yönelik sorulara da yer verilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; girişimlerin ar-ge projesi hazırlanmasında fikir kaynaklarında ilk sırayı "teknolojik yenilikler" almıştır. İkinci en önemli fikir kaynağını "ihtiyaçlar" oluşturmuştur. Bunu sırasıyla "önceki çalışmalar", "rakipler" ve "ortaklar" takip etmiştir. Girişimcilerin ar-ge yapmalarının en önemli nedenlerinden biri olan vergisel teşvikler yeterli görülmeyle birlikte, ar-ge teşviklerinin yenilikçilik ve girişimciliğin geliştirilmesi için artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT

Keywords:

*Technopolis,
Research and
Development
(R&D),Tax
Incentives*

In this paper, by examining the tax incentives by R&D operations to the initiatives in Technopolis, the evaluation rate of the support and incentives was investigated. the data used in this study were obtained by questionnaire method from company executives in the Lake District Technopolis. in the survey, besides the evaluation of incentives by the initiatives in technopolis, questions on general characteristics of the businesses to better understanding of the factors effecting R&D operations, basic information about participants, the idea sources of R&D projects and the needed pro-project pilot production support areas were asked.

According to the results obtained from the research, in preparation stage of initiatives, "technological innovation" is in the front rank of source of ideas. the second is "needs" and respectively "previous studies", "competitors" and "partners". Although tax incentives, one of the most important reason for initiatives to do R&D, is though adequate, it is concluded that the promotion of innovation and R&D should be increased for the development of entrepreneurship.

1. GİRİŞ

Teknoparklar, üniversitelerde gelişen bilimin, sanayide kullanılabilecek teknolojiye dönüşmesine imkân sağlaması ve aynı zamanda da kuluçkalık, risk sermayesi fonları gibi araçlarla girişimciliğe destek veren yapılardır. Türkiye’de bu model yasal bir düzenleme ile tanımlanarak “Teknoloji Geliştirme Bölgesi” veya kısaca “Teknopark” olarak ifade edilmektedir (Yalçıntaş, 2014: 86).

Araştırma-geliştirme (Ar-ge) faaliyetlerinde üniversite ve sanayi işbirliğiyle hedeflenen amaçlar; kaynakları etkin ve rasyonel kullanarak, nitelikli insan yetiştirerek, üniversitelerin mevcut ve potansiyel imkânlarını sanayide değerlendirerek, sanayinin imkânlarını üniversitelerde değerlendirerek bilim ve teknolojiye önemli ilerlemeler sağlamaktır (Peker vd., 2014:109).

Ar-ge faaliyetlerinin, girişimler açısından uzun süre, maliyet ve risk gibi faktörleri içermesi, teknokentlerle işbirliği içinde ve devlet güvencesi altında yapılmasını gerekli kılmaktadır. Birçok ülkede teknokent-girişimci işbirliği, sanayinin teknoloji

ihtiyacına cevap verirken, sanayi sektörü de üniversitelere uygulama imkânı sağlamakta ve ülkelerin ekonomik gelişmesini arttırmaktadır (Gürbüz ve Uçurum, 2012: 13-14).

Bu kapsamda çalışmada ilk olarak; ar-ge faaliyetleri ve bu alandaki teşvikler ile teknokentlerde uygulanan teşvikler ele alınmıştır. İkinci aşamada ise teknokentte yenilikçi girişimler araştırılmıştır. Ayrıca çalışmada Göller Bölgesi Teknokenti'nde faaliyet gösteren girişimciler tarafından ar-ge vergi teşviklerinin nasıl değerlendirildiği araştırılmıştır. Çalışmanın sonuç ve değerlendirme kısmında ise; ar-ge teşviklerinin değerlendirilmesiyle girişimlere sağlamış olduğu katkılar analiz edilmiştir.

2. TÜRKİYE'DE AR-GE TEŞVİKLERİ

2.1. Araştırma Geliştirme (Ar-Ge)

Ar-ge, üç kategoriye ayrılır; temel araştırma, uygulamalı araştırma ve teknolojik gelişmedir. Genellikle, ar-ge faaliyetlerinde bilgiyi elde edecek ve onu geliştirecek insan gücü, yapılacak ar-ge'nin amaç veya ihtiyaçlarını tespit etmek, uygulama ve tasarımı açısından yeni ürün ve teknolojiyi elde etmektir. Ar-ge çalışmaları ile ülkenin kalkınması için yüksek teknoloji ürünlerin üretilmesi ve geliştirilmesi sağlanmaktadır. Ar-ge faaliyetiyle firmalar, teknoloji transferiyle elde edilen teknolojik yenilik, yeni ürünler geliştirmek, maliyetleri düşürmek gibi kazanımları artık kendi kaynaklarıyla yapacağı ar-ge faaliyetleriyle bilimsel altyapıyı kurması uzun vadede teknolojik girdilerinde azalmasına neden olacaktır (Walsh, 2003: 20-21).

Ar-ge; yeni bir ürün üretilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi, yeni tekniklerin uygulanması, yeni bir teknoloji geliştirilmesi veya yeni teknolojinin uyumu konusunda bilimsel esaslara uygun ve araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin her aşamasını belirleyecek mahiyette hazırlanacak çalışma ve teknoloji uyarlamasını ifade etmektedir (Atayeter ve Erol, 2011: 5).

Ar-ge faaliyetlerinin desteklenmesi hakkındaki 5746 sayılı kanuna göre ar-ge tanımı: "Araştırma ve geliştirme, kültür, insan ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bunun yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen özgün çalışmaları, çevre uyumlu ürün tasarımı veya yazılım faaliyetleri ile alanında bilimsel ve teknolojik gelişme sağlayan, bilimsel ve teknolojik bir belirsizliğe odaklanan, çıktıları özgün, deneysel, bilimsel ve teknik içerik taşıyan faaliyetler" olarak ifade edilmektedir (PWC, 2012).

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) hazırlamış olduğu Frascati Kılavuzunda ar-ge tanımı ise: "Temel amaç, ürün veya süreç üzerinde ek teknik iyileştirmeler yapmaktır. Diğer taraftan ürün, süreç veya yaklaşım büyük ölçüde oluşturulmuşsa ar-ge çalışması bitmiş kabul edilmektedir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda amaç, pazarın gelişmesini sağlamak, yeniden üretim planlaması yapmak veya bir üretim veya kontrol sisteminin sorunsuz çalışmasını sağlamak ise, bu iş ar-ge kapsamına girmez" şeklindedir (OECD, 2002: 42).

Ülke ekonomilerinde üretimin bütün yönleri ile giderek daha fazla bilim/bilgi-tabanlı olması sonucu gelişen ar-ge yüksek nitelikli işgücü ve inovasyon kültürü fiziki kaynaklardan daha önemli bir konuma gelmektedir. Bu nedenle teknokent-girişimci işbirliğinin faydalı olması için etkin bir şekilde ar-ge ve inovasyon çalışmasının yapılması gerekmektedir (Durgut, 2007: 1). Ar-ge faaliyetlerinin bir fonksiyonu olarak inovasyon görülmektedir. Ar-ge faaliyetlerinin kaynakları özel sektör, kamu sektörü, uluslararası sektör ve yükseköğretim sektörü olmak üzere dört kısma ayrılmaktadır (Bayraktaroğlu ve Gürsoy, 2014: 194).

Ar-ge projesi sonucunda ortaya konulan ürünün pazarlama safhasına geldiği zaman Ar-ge projesi sona ermiş sayılmaktadır. Bu tarihten sonra yapılan harcamalar ar-ge harcaması olarak değerlendirilmez. Fakat tamamlanmış olan bir proje neticesinde ortaya çıkan ürünün geliştirilmesi amacıyla yapılacak çalışmalar, yeni ar-ge projesi olarak değerlendirilir (Vergitç, 2013).

2.2. Ar-Ge Vergi Teşvikleri

Teşvik kavramı, devletin bazı sektörlerin hızlı gelişmesi için maddi veya manevi desteği, yardım ve özendirilmesini ifade etmektedir. Teşvik kavramı yerine literatürde "sübvansiyon", "iktisadi gayeli mali yardım", "üreticiye yapılan transfer harcamaları", "primler", "ucuz krediler", "aynı yardımlar" gibi kavramlar da kullanılmaktadır (Acinöroğlu, 2009: 149).

Ar-ge çalışmalarının teşvik kapsamına alınması halinde üç şekilde bunun oluştuğu görülmektedir. İlk olarak kamunun üstlendiği ar-ge faaliyetleri (devlet ya da üniversitelerce), ikinci olarak kamu fonları kullanılarak özel sektörün yaptığı ar-ge faaliyetleri, üçüncü olarak vergisel teşviklerdir. Burada ikinci ve üçüncü seçenek olarak sunulan maddelere literatürde "mali teşvikler" şeklinde ifade edilmektedir. Dolaylı mali teşvikler olarak ifade edilen vergi teşvikleri, işletmeleri ar-ge yatırımları yönlendirmek amacıyla kullanılan birtakım vergisel nitelikteki önlem ve desteklere dayanan uygulamalardır (Çelebi ve Kahrıman, 2011: 35).

Ar-ge faaliyetleri çok olan, ar-ge harcamalarına bütçeden ve gayri safi yurtiçi hasıladan en çok pay ayıran ülkelerin refah seviyelerinin ve rekabet güçlerinin diğer ülkelere göre daha önde olduğu görülmektedir (ERNST&YOUNG, 2011).

Ar-ge faaliyetleri kapsamındaki teşvikler ve desteklerin yasal çerçevesi ve ilişkili kanunların önemli olanları aşağıdaki gibidir:

- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (md. 10/1) ve 193 Gelir Vergisi Kanunu (md. 10/1) kapsamında ar-ge indirimi,
- 5746 sayılı ar-ge faaliyetlerinin desteklenmesi hakkında kanunla getirilen vergi teşvikleri,
- 4691 sayılı kanunla kurulan teknoloji geliştirme bölgeleri ve bu bölgelerde ar-ge ve yazılım faaliyetleri için uygulanan vergi teşvikleri,
- TÜBİTAK,
- Damga vergisi,
- SGK genelgesi (2008-85) ile ar-ge faaliyeti gerçekleştiren ve gerçekleştirecek olan mükelleflere pek çok indirim, istisna, destek ve teşvik sağlanması amaçlanmıştır.

5746 sayılı ar-ge kanununun konusunu gelir vergisi stopajı teşviki uygulamasına ilişkin projelerde çalışan ar-ge ve destek personelinin çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleriyle ilgili olarak destek ve teşviklerden yararlanmaktadır. Bu amaçla 28.02.2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunda teşvik alanları belirtilmiş olup ilgili hükümlerin ise 31.12.2023 tarihine kadar yürürlük süresinin olduğu görülmektedir (GIB, 2012).

Girişimler ar-ge yaparak ülke ekonomisinin küresel düzeyde rekabet edebilmesi için teknolojik bilgi üretilmesi, verimliliğin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, teknolojik bilginin ticarileştirilmesi, girişimcilik, ar-geye yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılması sağlanmış olmaktadır. Aynı zamanda ar-ge personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmektedir(GIB, 2012).

Ar-ge faaliyetlerine sağlanan vergi teşvikleri ise; ar-ge indirimi, gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi teşviki, damga vergisi istisnası olmak üzere dört başlıkta incelenecektir.

2.2.1. Ar-Ge İndirimi

Belirlenen birim veya projelerde gerçekleştirilen ar-ge ve yenilik harcamalarının tamamı kurum kazancının ve ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılmaktadır. Ar-ge indirimi uygulanan alanlar aşağıda gösterilmiştir (Özyürek, 2014: 7):

- ✓ Teknoloji merkezi işletmelerinde,
- ✓ Ar-ge merkezlerinde,
- ✓ Kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ar-ge ve yenilik projelerinde,
- ✓ Rekabet öncesi işbirliği projelerinde,
- ✓ Tekno-girişim sermaye desteklerinde.

500 ve üzerinde tam zaman eşdeğer ar-ge personeli istihdam eden ar-ge merkezlerinde o yıl yapılan ar-ge ve yenilik harcamasının bir önceki yıla göre artışının yarısı da ilaveten, kurum kazancının ve ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılmaktadır (Özyürek, 2014: 7).

Son olarak 5746 sayılı kanuna göre (5746 s. Kanun md. 3/1) kazancın yetersiz olması durumunda ise ilgili hesap döneminde indirim konusu yapılamayan tutar, sonraki hesap dönemlerine devredilmektedir. Devredilen tutarlar, takip eden yıllarda Vergi Usul Kanununa göre her yıl belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınmaktadır (GIB,2012). Ar-ge faaliyetleri ile direkt ilişkili olmayan giderlerden ve tamamen ar-ge faaliyetlerinde kullanılmayan amortisman tabii iktisadi kıymetler için hesaplanan amortisman tutarlarından verilen paylar üzerinden ar-ge indirimi yapılmamaktadır (TMMOB, 2015).

Ar-ge indirimi oranı % 100 ve 5746 Sayılı Kanun'a göre ayrıca, 500 ve üzerinde tam zaman eşdeğer ar-ge personeli istihdam eden ar-ge merkezlerinde ayrıca o yıl yapılan ar-ge ve yenilik harcamasının bir önceki yıla göre artışının yarısı dikkate alınarak aşağıda tablo 1'de oluşturulmuştur.

Tablo 1: Ar-Ge indirimi

Yıl	Harcama Tutarı	Bir Önceki Yıla GöreHarcama Artışı	Ar-Ge İndirimiTutarı
2010	1.000	-	1.000
2011	2.000	1.000	2.500
2012	4.000	2.000	5.000
2013	3.000	-	3.000

*Kaynak: "Ar-Ge ve Teknokent Faaliyetlerine Sağlanan Vergisel Teşvikler",
http://www.emo.org.tr/ekler/aaec9f1c1ccf25a_ek.pdf (19.02.2015).*

2.2.2. Gelir Vergisi Stopajı Teşviki

Gelir vergisi 193 sayılı kanuna göre; kamu personeli hariç olmak üzere ar-ge ve destek personelinin bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretlerinin doktoralı olanlar için % 90'ı, diğerleri için % 80'i gelir vergisinden istisna tutulabilmektedir. Gelir vergisi stopajı uygulananlar ile ar-ge indirimine konu olan uygulama alanlarıyla aynı olduğu görülmektedir (<http://www.verginet.net/dtt/1/ar-ge-tesvik-mevzuat.aspx>).

Doktoralı ve bekâr personel Bay (A)'ya, ar-ge faaliyeti kapsamındaki çalışmasına ilişkin olarak 2.000 TL brüt ücret ödenmektedir. (X) A.Ş.'nin ücret ödemelerinden ar-ge kapsamında çalıştırılan doktoralı ve bekâr personel Bay (A)'ya ait istisna uygulaması aşağıda tablo 2 de gösterilmiştir(VERGİDEGÜNDEM, 2011):

Tablo 2: Gelir Vergisi Stopajı Teşvikinin Hesaplanması

BRÜT ÜCRET TUTARI	2.000,00 TL
SGK kesintisi (2.000 x % 15)	
(SGK primi işçi payı %14 + işsizlik sigortası primi işçi payı %1)	300,00 TL
Vergiye tabi ücret matrahı (2.000 - 300)	1.700,00 TL
Ücretler üzerinden hesaplanan gelir vergisi(1.700 x %15)	255,00 TL
Mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarı	59,74 TL
Asgari geçim indiriminin mahsubundan sonra kalan tutar (255,00 - 59,74)	195,26 TL
Terkim edilecek tutar (195,26 x % 90)	175,73 TL
Vergi dairesine ödenecek tutar (195,26 - 175,73)	19,53 TL

Kaynak:(http://www.vergidegundem.com/documents/10156/79656/EY100soru_AR-GE_2011.pdf (24.02.2015).

Böylece ar-ge merkezinde çalışan Bay (A)'nın ücret gelirinden kesilen gelir vergisi tutarından asgari geçim indirimi mahsup edildikten sonra kalan vergi tutarının % 90'ı olan 175,73 TL terkinde konu olacak, terkin sonrası kalan 19,53 TL tutarındaki gelir vergisi ise vergi dairesine ödenecektir.

2.2.3. Sigorta Primi Teşviki

Kamu personeli hariç olmak üzere aşağıda belirtilen alanlarda çalışmalarını karşılığında ar-ge ve destek personelinin elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı, her bir çalışan için (5749 s. Kanununun 31.12.2023'e kadar) Maliye Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır(ALOMALİYE.COM, 2014):

- ✓ Teknoloji merkezi işletmeleri, ar-ge merkezleri,
- ✓ Kamu kurum ve kuruluşları ile "kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar" tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen,
- ✓ Rekabet öncesi işbirliği projelerinde çalışan ar-ge ve destek personelinin teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmeler, 26.6.2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun geçici 2 nci maddesi uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna olan personeli kapsamaktadır.

2.2.4. Damga Vergisi İstisnası

Ar-ge ve yenilik faaliyetleri ile ilgili olarak 5746 sayılı kanun kapsamındaki her türlü düzenlenen kâğıtlardan damga vergisi alınmamaktadır(www.gib.gov.tr). Bu çerçevede, kanun ve yönetmelik kapsamındaki ar-ge ve yenilik faaliyetlerinde istihdam edilen personele bu görevleri ile ilgili olarak yapılan ücret ödemeleri nedeniyle düzenlenen kâğıtlara da istisna uygulanacaktır(TMMOB, 2015).

2.3. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Uygulanan Teşvikler

Sektörün düzenli kaynak ayıramadığı durumlarda ar-ge faaliyetlerini hedeflenen düzeye çıkarmak için desteklenmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Ülkeler dünya ekonomileriyle rekabet etmek amacıyla teknolojik ilerlemenin önünü açacak uygulamalara yönelmektedirler. Teknokentler, teknolojinin geliştirildiği bölgeler olmaları sebebiyle birçok vergisel teşvikle girişimlere avantajlar oluşturmaktadır(Kayalidere, 2014: 87-88).

Gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri teknoparklarda faaliyette bulunmasıyla 4691 sayılı kanunda yer alan teşviklerin tümünden faydalanabilmektedir. Ar-ge faaliyetlerinin desteklenmesi hakkında 5746 sayılı kanun ile gelir vergisi ve kurumlar vergisi kanununda bulunan yazılım ve ar-ge projeleri ile ilgili teşviklerden ayrıca yararlanamamaktadır. Fakat bu mükellefler yatırımlarda devlet yardımları kapsamında yatırım teşvik belgesi alması durumunda ar-ge, bilişim teknolojisi, yazılım geliştirme, elektronik sanayi ve TÜBİTAK tarafından tespit edilecek belirli teknolojilerle ilgili yapacakları yatırımlar neticesinde; gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, faiz desteği, sigorta primi işveren hissesi desteği, vergi indirimi ve yatırım yeri tahsis gibi teşviklerden de faydalanabilmektedir (Demirli, 2014: 101). Aşağıda tablo 3 te 4691 sayılı kanun ve 5746 sayılı kanun karşılaştırılması verilmiştir.

Tablo 3: 4691 Sayılı Kanun ve 5746 Sayılı Kanunun Karşılaştırılması

Tanım	4691 Sayılı Kanun	5746 Sayılı Kanun
KV Teşviki	Kazanç İstisnası	Ar-Ge İndirimi
Gelir Vergisi	Araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personelinin ücretlerinin tamamı gelir vergisinden istisnadır. Destek hizmetlerinde çalışan personel için herhangi bir istisna yoktur.	Ar-ge faaliyet ve projelerinde çalışan Ar-ge ve destek personelinin ücretleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin: -Doktoralı olanlarda %90'ı, -Diğerlerinde %80'i istisnadır. Ar-Ge personel sayısının %10 unu aşmamak koşuluyla destek personelinin ücretleri de istisnadan yararlanır.

Sigorta Primi Desteği	Ücreti gelir vergisinden müstesna olan personele ait sigorta primi işveren hissesinin yarısı Hazinece karşılanacaktır. Teşvik yalnızca bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personeline sağlanmış olup, destek hizmetlerinde çalışan personel için uygulanmamaktadır.	Ar-ge indiriminden yararlanan faaliyet ve projelerde çalışan Ar-ge personeli ile % 10'u aşmamak koşuluyla destek personelinin ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı Hazinece karşılanır.
Ücret Damga Vergisi Teşviki	4691 Sayılı Kanun kapsamında teknoloji geliştirme bölgelerinde çalışan araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri damga vergisinden istisna edilmiştir.	Gelir vergisi stopajından istisna olan ücretler aynı zamanda damga vergisinden de istisnadır.
Damga Vergisi Teşviki	Ücretler dışında damga vergisi istisnası yoktur.	5746 sayılı Kanun kapsamındaki her türlü Ar-Ge ve yenilik faaliyetiyle ilgili düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden istisnadır.
KDV İstisnası	4691 Sayılı Kanun kapsamında teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunan girişimcilerin 31.12.2013 tarihine kadar, bu bölgelerde ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetleri KDV'den müstesnadır.	KDV İSTİSNASI YOK 5746 Sayılı Kanun kapsamında sağlanan teşvik kapsamında yapılacak Ar-ge ve yenilik harcamalarına ilişkin katma değer vergisinin, katma değer vergisi hesabında indirim olarak dikkate alınması gerekmektedir. Söz konusu KDV tutarlarının Ar-ge indirimi tutarına dâhil edilmesi mümkün değildir.
Geçerlilik Süresi	31.12.2013 tarihine kadar geçerlidir.	31.12.2023 tarihine kadar geçerlidir.

Kaynak: TMMOB, "Ar-Ge ve Teknokent Faaliyetlerine Sağlanan Vergisel Teşvikler", s.15 http://www.emo.org.tr/ekler/aaec9f1c1ccf25a_ek.pdf (19.02.2015).

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği 1 Nisan 2014 itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik ile 6170 sayılı kanun ile 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda yapılan değişiklikler ve uygulamada yaşanan aksaklıklar dikkate alınarak hazırlanmıştır (DELOÏTTE, 2014). Bu kanun kapsamına teknoloji geliştirme bölgelerinde sağlanan vergi teşvikleri; yönetici şirkete sağlanan avantajlar, bölgede faaliyette bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine sağlanan vergisel avantajlar, bölgede çalışanlara sağlanan vergisel avantajlar olarak üç başlık halinde incelenmiştir.

2.3.1. Yönetici Şirkete Sağlanan Avantajlar

Yönetici şirketin tanımı; kanuna uygun ve anonim şirket olarak kurulan, bölgenin yönetimi ve işletilmesinden sorumlu olan birime denilmektedir (Güneş, 2009: 164). Teknoparkların kuruluşu, yönetimi ve işletilmesini sağlayan yönetici şirketlerin, bu faaliyetler kapsamında elde ettikleri kazançlar, 6170 sayılı kanun ile 2023 yılı sonuna kadar kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Kanunun ilk uygulamasında yönetici şirketlerin faaliyet gelirlerinin kurumlar vergisinden istisna olduğuna dair bir hüküm yer almamıştır. Yönetici şirketlerin kuruluş, yönetim ve işletme dışında elde ettikleri faiz geliri, kur farkları, iktisadi kıymet satışı gibi olağandışı faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar istisna kapsamı dışında tutulmuştur (Demirli, 2014:103). Yönetici şirket, bu kanunun uygulanması ile ilgili işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan %100 muaf tutulmuştur (GIB, 2012). 6170 sayılı kanunla 02.03.2011 tarihinde yapılan değişiklikle anılan maddenin "Yönetici şirket, bu kanunun uygulaması ile ilgili olarak düzenlenen kâğıtlardan ve yapılan işlemlerden dolayı damga vergisi ve harçtan muaf" şeklinde değiştirildiği görülmektedir. Dolayısıyla her türlü vergi, resim, harç muafiyetinin yerini sadece damga vergisi ve harçların alması vergisel teşvikin kapsamının daraltıldığı anlamına gelmektedir (Kayalıdere, 2014: 88).

Yönetici şirketler bölgelerin kurulması için gerekli arazi temini, alt yapı ve idare binası inşası ile ilgili giderlerin yönetici şirket tarafından karşılanamayan kısmı, yardım amacıyla bütçe imkânları ölçüsünde bakanlık tarafından karşılanmaktadır (Ersöz ve Ersan, 2010: 17).

2.3.2. Girişimcilere Sağlanan Vergisel Avantajlar

Türkiye'deki teknoparklarda gelir ve kurumlar vergisi mükellefi işletmelerin yazılım ve ar-ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile 21.12.2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden % 100 istisna edilmiştir. Mükelleflerin bu istisnadan faydalanmaları için teknopark yönetici şirketinden bölgede bulduklarını ve faaliyet alanlarını gösteren belgeyle birlikte Maliye Bakanlığı'na müracaatı gerekmektedir. İstisnanın kapsamı bölgedeki faaliyetlere yönelik olduğundan, ilgili firmaların bölge dışında yazılım ve ar-ge faaliyetlerinden elde ettikleri gelirler vergilendirilecektir (Kayalıdere, 2014: 89).

Teknopark girişimcilerinin 31.12.2023 tarihine kadar yararlanabildiği teşviklerin kapsamında bulunan konu başlıkları aşağıda gibidir (Demirli, 2014: 101-102):

- ✓ Girişimciler teknoparktaki ar-ge faaliyetleri sonucu elde ettikleri teknoloji kürenü yine bu bölgede üretmek amacıyla (teknopark yönetici şirketinin uygun görüşü ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının izni ile) yatırım yapabilmektedir. Bu yatırımlar sonucu elde edilecek kazançlar ve burada çalışacak personel bölge dışındaki işletmeler gibi vergilendirilmektedir.
- ✓ Sigorta primi işveren hissesi desteği kapsamında bölgede çalışan ve ücreti gelir vergisinden istisna edilmiş personelin, gelir vergisinden istisna tutulan ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı, her bir çalışan için beş yıl süre ile Maliye Bakanlığı bütçe ödeneğinden karşılanmaktadır.

Teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içinde, sadece bu bölgelerde ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetleri katma değer vergisinden de istisna tutulmaktadır (Ersöz ve Ersan, 2010: 18).

2.3.3. Bölgede Çalışanlara Sağlanan Vergisel Avantajlar

Yapılmış olan düzenlemeyle ar-ge ve destek personelinin bölgedeki görevleri ile ilgili ücretleri (maaş, prim, avans, ikramiye gibi) 31.12.2023 yılına kadar her türlü vergi, resim ve harçtan istisna edilmiştir. İstisna haftalık çalışma saati süresine uygulanmakta, haftada 45 saatin üzerindeki ek çalışma süreleri istisna kapsamı dışında kalmaktadır. İlgili personelin, mevzuatla tanımlanan istisnalar dışında sayılan nitelikleri taşısa da, teknopark dışında aynı işler dolayısıyla elde ettikleri ücretler ile bölge içinde diğer işlerden elde ettikleri ücretler gelir vergisine tabi tutulmaktadır (Demirli, 2014: 102).

Yönetmeliğe göre; ar-ge çalışmalarını bölge dışında gerçekleştirmek zorunda kalan personel, dışarıda geçirdikleri dönemde faydalanmadıkları istisnalardan, yeni yönetmeliğe göre kısmen yararlanabileceklerdir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar teknoloji geliştirme bölgesi yönetimi tarafından onaylandıktan sonra bölge dışında geçirdiği sürelerle ait ücretleri, firmanın ar-ge personeli için %25, üniversite bünyesinde kadrolu olan öğretim elemanları için %50 oranında gelir vergisi kapsamı dışında tutulmaktadır. Yönetmeliğin getirdiği bir diğer yenilik ise daha önce ar-ge personeli için geçerli olan personel tanımlarının kapsamının değiştirilmesi ve destek personelleri ve teknisyenlerin de bu tanım içine dâhil edilmesi olmuştur (Kayalidere, 2014: 90).

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri 6170 sayılı kanunun geçici 2.maddesine göre 31.12.2023 tarihine kadar; bölgede çalışan; ar-ge ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri, her türlü vergiden istisna tutulacaktır. İstisna uygulanacak destek personeli sayısı ar-ge personeli sayısının yüzde onunu geçmemelidir (Bülbül vd., 2010: 154-155). TGB Uygulama Yönetmeliği'ne göre; istisnanın uygulanabilmesi için ilgili işletmelerin, kurum ve kuruluşların bölgede istihdam ettikleri tüm araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personelinin listesini, projelerdeki görev tanımlarını, nitelik ve çalışma sürelerini aylık olarak belirleyip yönetici şirkete onaylatmaları ve aylık olarak Maliye Bakanlığına beyanda bulunmaları gerekmektedir (Demirli, 2014: 102).

Bölgelerde çalışan öğretim üyelerinin bölgede kazanacakları gelirler üniversite döner sermaye kapsamı dışında tutulmaktadır. Öğretim elemanları üniversite yönetim kurulu izni ile yaptıkları çalışmalarının neticelerini ticarileştirmek gayesiyle bu bölgelerde şirket kurabilmekte, kurulu bir şirkete ortak olabilmekte ve/veya bu şirketlerin yönetiminde görev alabilmektedirler (Ersöz ve Ersan, 2010: 18).

3. TEKNOPARKTA YENİLİKÇİ GİRİŞİMLER

Uluslararası Bilim Parkları Derneği'nin (The International Association of ScienceParks- IASP) tanımına göre teknopark; üniversiteler, ar-ge kuruluşları, firmalar ve pazar arasında bilgi ve teknoloji akışını sağlayan ve teşvik eden, inovasyon ve rekabetçilik kültürünü geliştirerek toplumun refahını artırmak amacıyla uzmanlaşmış profesyonellerce yönetilen bir girişimdir (IASP, 2015).

Birleşik Krallık Bilim Parkı Derneği (The United Kingdom Science Park Association- UKSPA) teknopark tanımı ise; uluslararası işletmelerin karşılıklı yarar sağlama, iş destek ve teknoloji transferi girişimi olarak; planlama, geliştirme ve yenilikçi, yüksek büyüme, bilgi-temelli örgütlerin gelişimini ve yönetimini kolaylaştıran yetkili birimdir (UKSPA, 2015).

Castells'e göre teknopark ise; ar-ge ve inovasyona dayalı şirketlerin kurulmasını teşvik eden ve onlara yüksek nitelikli ofis alanları ve destek hizmetleri sunan organizasyonlardır (İTÜ-ARİ, 2005). Üniversite-sanayi işbirliği çalışmaları endüstriye doğru bilgi ve teknoloji transferini sağlayarak mikro ölçekte işletmelerin rekabet gücünü artıracak, makro ölçekte de teknolojik gelişme ve ekonomik büyüme sağlayacaktır (Kiper, 2004: 94). Teknopark, üniversitenin araştırma ve bilgi tecrübesinden faydalanarak üstün teknolojiyle katma değeri yüksek olan ürün veya hizmetleri, girişimcilere sunan işletmelerin birlikte olduğu merkez olarak da ifade etmek mümkündür (Adıgüzel ve Özkan, 2013: 294).

Üniversiteler ar-ge çalışmaları ile kendi bünyelerinde yeni "Sanayi İşbirliği Bölümleri" yapılanmasını başlatmışlardır. Bunun sonucunda ise "Bilim ve Teknoloji Parkları" olarak bilinen teknoparklar ilk olarak 1950 yılından sonra Amerika Birleşik Devletlerinin California eyaletinde silikon vadisinde ortaya çıktığı görülmektedir. Daha sonra ise İngiltere ve Almanya'da yaygınlaşmış olan bu bilim ve teknoloji parkları üniversitelerin sanayi ile verimli ve etkin işbirliği yapabilmesi için ihtiyaç duyulan çalışmaların teknolojik ve bilimsel alt yapılarını oluşturmuşlardır (Konuk ve Öztürk, 2010: 124-125).

Türkiye'de ise ilk teknopark 1991 yılında ODTÜ bünyesinde kurulmuştur. 1980'li yıllardan sonra genel anlamda dünya ticaret hacminde meydana gelen artışlar ve dünya ekonomisinin sürekli büyümesi ve sanayileşmenin artması, hem Dünya'da, hem de Türkiye'de sanayinin üniversitelerle işbirliği zorunlu hale gelmiştir. Türkiye'de üniversite-sanayi işbirliğini geliştirmek amacı ile 26.06.2001 tarihinde 4691 Sayılı Kanun ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu çıkarılmış ve bu yasa çerçevesinde teknoparklar kurulmuştur (Konuk ve Öztürk, 2010: 125).

4. ARAŞTIRMA

4.1. Göller Bölgesi Teknokent

Göller Bölgesi Teknokent (TGB) A.Ş. T.C. 10.11.2005 tarihinde 82.860m² toplam alana kurulmuştur. Bu alana yapılan binanın kapalı alanı 3030m² ve kiralanabilir alanı ise 1520m²'dir. Göller Bölgesi Teknokenti'nde ar-ge faaliyetlerinde kullanılmak üzere teknoloji ve proje şartını yerine getiren firmalara ofis tahsis edilmektedir. 2015 yılı itibariyle halen 51 firma faaliyet göstermekte olup doluluk oranı yüzde 100'dür. Göller Bölgesi Teknokenti'nde yer alacak kurum ve kuruluşlar ile girişimcilere verilecek hizmetler aşağıdaki gibi tanımlanmıştır (GBT, 2014):

- ✓ Teknoloji transfer birimleri ve üniversite irtibat ofisleri sayesinde üniversite ile ortak ar-ge faaliyetlerinde bulunabilme, arsa ve/veya ofis gelişimi, bölgeyi canlandırarak, çekici kılacak bilimsel ve sosyal etkinlikler, finans, hukuk, patent, lisans ve uluslararası pazarlama için danışmanlık ve eğitim hizmetleri,
- ✓ Şirketlerin lojistik, altyapı hizmetleri, temizlik, bakım – onarım hizmetleri, çevre düzenleme, kafeterya ve restoran işletmeciliği gibi her türlü ihtiyaçlarına yanıt verecek yardımcı kuruluşlar, özel güvenlik hizmetleri, yangın alarm ve söndürme sistemi, sosyal ve kültürel hizmetler, girişimcilerin talepleri doğrultusunda sunulacak diğer hizmetler.

Özetle Göller Bölgesi Teknokenti bölge iş dünyasına liderlik yaparak; etkin bir üniversite-sanayi işbirliği oluşturmak, ar-ge faaliyetlerinin ekonomik değere dönüştürülmesini temin etmek, üniversitenin gelişmiş insan gücünün ve altyapı imkânlarının ekonomik değer oluşturulmasında kullanılması ve akademik bilginin ticarileştirilmesi, yabancı sermayenin ülkemize çekilmesini hedeflemektedir. Kuruluşundan bu yana faaliyet gösteren firmalara kullanılan ar-ge teşvikleri ise 5.700.401,85 TL'dir. Girişimci firmaların yararlandığı toplam vergi muafiyeti ise 349.943,68 TL olarak gerçekleştiği görülmektedir (GBT, 2014).

4.2. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Bu araştırma, teknokentlerin bünyesinde kullanılan ar-ge desteklerinin işletmeler tarafından ne şekilde değerlendirildiğinin tespit edilmesi amacıyla taşımaktadır. Çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren Göller Bölgesi Teknokenti'ndeki işletmeleri kapsamaktadır. Göller Bölgesi Teknokenti'nde kayıtlı bulunan 51 işletmeye yüz yüze görüşme metodu kullanılarak 6 işletmeye ulaşılamamış olup 45 işletmeye ulaşılarak uygulamanın örneklem alanı olarak seçilmiştir. Veri toplama yöntemi olarak, "Anket Yöntemi" kullanılmıştır. Yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanan 45 işletmeye ait veriler analiz edilmiştir.

Araştırılan konuya yakınlıkları ve ilgileri nedeni ile özel sektörde faaliyet gösteren işletmelerde çalışan profesyonel yöneticiler ve firma sahipleri ana kütle olarak seçilmiştir. Anket soruları, değerlendirme ve karşılaştırma kolaylıkları sağlaması nedeni ile önceden verilecek seçeneklere göre düzenlenmiştir. Ankette beşli seçenekli Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS 21 veri analiz programı kullanılmıştır. Toplanan veriler; frekans analizine tabi tutulmuştur.

4.3. Araştırma Bulguları

Bu bölümde araştırma kapsamında yer alan işletmelerin; kurucusu, ar-ge projesindeki personel sayısı, istihdam edilen çalışan sayıları, kuruluş yılı, ortaklık yapısı, katılımcıların işletmelerdeki statüleri, danışmanlık desteği yer almaktadır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'de raporlanmıştır. Anket kapsamındaki 45 işletmeden %76'sı akademisyen ve % 24'ü öğrenci girişimci tarafından kurulmuştur. Ar-ge projesindeki personel sayısına göre işletmelerin %96'sı 1-5, %4,4'ü 6-10 arasında çalışana; istihdam edilen çalışan sayısına göre ise işletmelerin %98'i 0-9, % 2'si 10-20 arasında çalışana sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Şirketlere ve Katılımcılara Yönelik Tanımlayıcı İstatistik Bilgiler

		f	%
İşletmenin Kurucusu	Akademisyen	34	75,6
	Öğrenci	11	24,4
Ar-Ge Projesindeki Personel Sayısı	1-5	43	95,6
	6-10	2	4,4
İstihdam Edilen Çalışan Sayısı	0-9	44	97,8
	10-20	1	2,2
İşletmenin Kuruluş Yılı	2000 yılından önce	2	4,4
	2000-2005	8	17,8
	2011-2015	35	77,8
İşletmenin Ortaklık Yapısı	Tek ortak	19	42,2
	İki ortak	16	35,6
	Üç ortak	7	15,6
	Dört ortak	1	2,2
	Beş ortak ve üzeri	2	4,4
Katılımcının İşletmedeki Statüsü	İşletme Sahibi	23	51,1
	Yönetici	19	42,2
	Ar-ge sorumlusu	2	4,4
	Diğer	1	2,2
Danışmanlık Desteği	Aldı	3	6,7
	Almadı	36	80
	Alacak	6	13,3

İşletmelerin kuruluş yılı olarak %78'i 2011-2015, %18'i 2000-2005 döneminde kurulmuştur. İşletmelerin ortaklık yapısı % 42'si tek ortak, %36 iki ortak, % 16'sı üç ortaklıdır. Katılımcıların işletmedeki statüsü ise, % 51'i işletme sahibi, % 42'si yöneticidir. İşletmelerin üniversiteden aldıkları danışmanlık desteğine bakıldığında % 80'i almadı olarak görülmektedir.

Tablo 5. İşletme Yöneticilerinin Eğitim Durumu ve Uzmanlık Alanları

	f	%	
İşletme Yöneticilerinin Öğrenim Durumu	Doktora	30	66,7
	Yüksek Lisans	10	22,2
	Lisans	5	11,1
İşletme Yöneticilerinin Uzmanlık Alanları	Mühendislik Bilimleri	38	84,4
	Sosyal Bilimler	2	4,4
	Fen Bilimleri	4	8,9
	Diğer	1	2,2

Araştırma kapsamındaki işletme yöneticilerinin %11'i lisans, %22'si yüksek lisans ve %68'i de doktora eğitimi almıştır. Yine yöneticilerin %84'ü mühendislik bilimleri, %9'u fen bilimleri ve %4'ü de sosyal bilimler alanında öğrenim görmüştür.

Aşağıdaki tablo incelendiğinde, girişimcilerin ar-ge projesinin hazırlanmasında fikir kaynaklarının önem derecesine göre sıralanmasında ilk sırayı “teknolojik yenilikler” almıştır. İkinci en önemli fikir kaynağını “ihtiyaçlar” oluşturmuştur. Bunu sırasıyla “önceki çalışmalar”, “rakipler” ve “ortaklar” takip etmiştir. Ar-ge projesi hazırlanmasında “müşteriler, vergi teşvikleri, çalışanlar” gibi fikir kaynakları önem derecesi düşük çıkmıştır.

Tablo 6. Girişimcilerin Ar-Ge Projesi Hazırlanmasında Fikir Kaynaklarının Önem Sırası

Fikir Kaynakları	f	%	Önem Sırası
Teknolojik yenilikler	19	42,2	1
İhtiyaçlar	20	44,4	2
Önceki Çalışmalar	19	42,2	3
Rakipler	10	22,2	4
Ortaklar	12	26,7	5
Müşteriler	14	31,1	6
Vergi teşvikleri	16	35,6	7
Çalışanlar	13	28,9	8
Diğer	43	95,6	9

Araştırmanın bu bölümünde, ar-ge teşviklerinin teknokentteki girişimler tarafından değerlendirilmesi belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 7. Ar-Ge Teşviklerinin Teknokentteki Girişimler Tarafından Değerlendirilmesi

	1	2	3	4	5	μ	σ
Girişimlerin Ar-ge Yapmalarının En Önemli Nedenlerinden Birisi Vergisel Teşviklerin Yeterli Olmasıdır.	10	21 (%46,7)	10	3	1	2,20	,944
Ar-Ge Teşvikleriyle Girişimlerin Teknolojik Bilgi Üretmesi ve Bu Bilginin Ticarileştirilmesi İçin Yeterlidir.	7	19 (%42,2)	14	5	-	2,38	,886
Ar-Ge Teşvikleri Yenilikçilik ve Girişimciliğin Geliştirilmesi İçin Yetersizdir.	5	25 (%55,6)	10	5	-	2,33	,826
Gerçekleştirilen Projelerde Ar-Ge ve Yenilik Harcamalarının Tamamı (%100) Kurum Kazancının ve Ticari Kazancın Tespitinde İndirim Konusu Yapılması Yeterli Bir Destektir.	12	12	18 (%40)	3	-	2,27	,939
Ar-Ge ve Destek Personelinin Çalışmaları Karşılığında Elde Ettikleri Ücretlerinin Doktorları Olanlar İçin % 90'ı, Diğerleri İçin % 80'i Gelir Vergisinden İstisna Kapsamında Olması İstihdamı Artışı İçin Yeterli Bir Destektir.	6	17	19 (%42,2)	3	-	2,42	,812
Ar-Ge ve Destek Personelinin Elde Ettikleri Ücretleri Üzerinden Hesaplanan Sigorta Primi İşveren Hissesinde Yarısı, Her Bir Çalışan İçin Maliye Bakanlığı Tarafından Karşılanması Girişimler İçin Yetersiz Bir Destektir.	8	15	18 (%40)	4	-	2,40	,889
Ar-Ge ve Yenilik Faaliyetleri İle İlgili Olarak Her Türlü Düzenlenen Kâğıtlardan Damga Vergisi Alınmaması Girişimler İçin Yeterli Bir Destektir.	6	19 (%42,2)	14	6	-	2,44	,893
Yazılım ve Ar-Ge Faaliyetlerinden Elde Ettikleri Kazançların Gelir Ve Kurumlar Vergisinden % 100 İstisna Edilmesi Girişimciler İçin Yeterli Bir Destektir.	4	19 (%42,2)	15	7	-	2,56	,867
Bölgede çalışanların sigorta primi işveren hisse payının yarısının destek kapsamında karşılanması girişimcilere sağlanan yeterli bir vergisel avantajdır.	3	19 (%42,2)	16	7	-	2,60	,837
Girişimcilerin Kazançlarının Gelir veya Kurumlar Vergisinden İstisna Bulduğu Süre İçinde, Teslim ve Hizmetleri Katma Değer Vergisinden de İstisna Tutulması Girişimcilere Sağlanan Yeterli Bir Vergisel Avantajdır.	3	20 (%44,4)	19	3	-	2,49	,727
Bölgede Çalışan; Ar-Ge ve Destek Personelinin Bu Görevleri İle İlgili Ücretleri, Her Türlü Vergiden İstisna Tutulması Bölgede Çalışanlara Sağlanan Yeterli Bir Vergisel Avantajdır	8	17	18 (%40)	2	-	2,31	,821
Bölgelerde çalışan öğretim üyelerinin bölgede kazanacakları gelirler üniversite döner sermaye kapsamında tutulması bölgede çalışanlara	7	18	18 (%40)	2	-	2,33	,798

sağlanan yeterli bir vergisel avantajdır.							
Öğretim elemanları yaptıkları çalışmalarını ticarileştirmek için bu bölgelerde şirket kurabilmekte, kurulu bir şirkete ortak olabilmekte ve/veya bu şirketlerin yönetiminde görev alabilmesi girişimcilere sağlanan yeterli bir destektir.	3	16	25 (%55,6)	1	-	2,53	,661

1-Kesinlikle Katılıyor 2-Katılıyor 3-Kararsız 4-Katılmıyor 5-Kesinlikle Katılmıyor

Tablo 7’deki sonuçlara göre; işletme yöneticilerinden %46,7’si girişimlerin ar-ge yapmalarının en önemli nedenlerinden birisi olan vergisel teşviklerin yeterli olduğunu söylerken,%42,2’si ise mevcut ar-ge teşvikleriyle girişimlerin teknolojik bilgi üretmesi ve bu bilginin ticarileştirilmesi için yeterli olduğunu belirtmiştir. Ar-ge teşvikleri yenilikçilik ve girişimciliğin geliştirilmesi için yeterli olup olmadığına dair bulgulara göre, işletme yöneticilerinin %55,6’sı ar-ge teşviklerinin istenilen seviyede olmadığını ve teşviklerin artırılması gerektiğini belirtmiştir.

Ar-ge projesi tamamlandıktan sonra pilot üretim için gerekli olan desteklerin önem derecesine göre sıralanmasında ilk sırayı “finans desteği” almıştır. İkinci en önemli destek alanını “hammadde desteği” oluşturmuştur. Bunu sırasıyla “makine-donanım-demirbaş desteği”, “istihdam desteği” ve “gelir vergisi desteği” takip etmiştir. Pilot üretim için gerekli görülen desteklerden “kurum vergisi desteği, KDV desteği, enerji desteği, pazar araştırması desteği ve fuar desteği” nin önem derecesi ise düşük çıkmıştır (Tablo 8).

Tablo 8. Ar-Ge Projesi Tamamlandıktan (Prototip Geliştirilmesi) Sonra Pilot Üretim İçin Gerekli Olan Desteklerin Önem Sırası

Destek türleri	f	%	Önem Sırası
Finans Desteği	20	44,4	1
Hammadde Desteği	12	26,7	2
Makine-Donanım-Demirbaş Desteği	15	33,3	3
İstihdam desteği	11	24,4	4
Gelir Vergisi desteği	11	24,4	5
Kurum Vergisi desteği	10	22,2	6
KDV desteği	15	33,3	7
Enerji desteği	11	24,4	8
Pazar Araştırması Desteği	11	24,4	9
Yurtiçi Ve Dışı Fuar Desteği	12	26,7	10
Damga Vergi Resim Harç desteği	20	44,4	11

SONUÇ

Ar-ge faaliyetlerinde vergisel teşvikler teknokentler tarafından girişimlere kullanılırken en önemli hedeflerden bir tanesi teşviklerin şirketlerin yeni ar-ge çalışması yapmasına yönlendirilmesidir. Şirketlerin rekabet gücünü arttırmak açısından bilgiye ve üstün teknolojiye dayalı şirketlerin kurulup gelişmesini teşvik etmek üzere tasarlanmış teknoloji geliştirme bölgeleri, ar-ge merkezleri bölgesel ve ulusal kalkınma açısından önemli bir rol oynamaktadır.

Teknokentlerde teşviklerin kullanılması özellikle marka, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım gibi alanlarda olmaktadır. Yeni ürün veya buluş yapan ar-ge personeli ve girişimlere ek teşvik imkânlarının sağlanması gerekmektedir. Teknokentlerde girişimlere kullanılan destekler ile ar-ge, inovasyon ve girişimcilik kültürü oluşturularak şirketlerin rekabet gücü artırılmaktadır. Teknokentler üniversitedeki akademik çalışmaları ticarileştirerek kendi firmalarını kurmalarını desteklemesi, üniversite öğrencilerinin iş fikirlerini uygulamaya dönüştürmelerine aracılık yapmaktadır.

Araştırmaya katılan girişimlerin ar-ge projesi hazırlanmasında fikir kaynaklarının önem derecesine göre sıralamasında ilk sırayı “teknolojik yenilikler”, ikinci en önemli fikir kaynağını “ihtiyaçlar” oluşturmuştur. Bunu sırasıyla “önceki çalışmalar”, “rakipler” ve “ortaklar” takip etmiştir. Ar-ge projesi hazırlanmasında “müşteriler, vergi teşvikleri, çalışanlar” gibi fikir kaynakları önem derecesi düşük çıkmıştır.

Araştırmaya katılan girişimlerin yöneticilerinden %46,7’si girişimlerin ar-ge yapmalarının en önemli nedenlerinden birisi vergisel teşviklerin yeterli olduğunu söylerken ($\mu=2,20$), %42,2’si ise ar-ge teşvikleriyle girişimlerin teknolojik bilgi üretmesi ve bu bilginin ticarileştirilmesi için yeterli olduğunu (%42,2) belirtmiştir. Ar-ge teşvikleri yenilikçilik ve girişimciliğin geliştirilmesi için yeterli olup olmadığına dair bulgulara göre, işletme yöneticilerinin %55,6’sı ar-ge teşviklerinin istenilen seviyede olmadığı teşviklerin artırılması gerektiği ($\mu=2,33$) belirtilmiştir.

Araştırmada üzerinde durulan konulardan biri de ar-ge projesi tamamlandıktan sonra pilot üretim için gerekli olan desteklerin önem derecesine göre sıralamasında ilk sırayı “finans desteği” almıştır. İkinci en önemli destek alanını “hammadde desteği” oluşturmuştur. Bunu sırasıyla “makine-donanım-demirbaş desteği”, “istihdam desteği” ve “gelir vergisi desteği” takip etmiştir. Pilot üretim için gerekli görülen desteklerden “kurum vergisi desteği, KDV desteği, enerji desteği, pazar araştırması desteği ve yurtiçi ve dışı fuar desteği” nin önem derecesi düşük çıkmıştır.

Sonuç olarak; Türkiye’nin en önemli ekonomik sorunlarından biri olan istihdamın artırılması, ekonomik gelişmenin istikrarlı olması, özellikle yüksek teknolojiye yatırım yapılması için, ar-ge faaliyetlerinin çeşitli teşviklerle desteklenmesi gerekmektedir. Genel bütçeden ar-ge’ye ayrılan kısım artırılmalı, mali destekler diğer vergisel teşviklerin uygulanmasına engel olmamalıdır.

KAYNAKÇA

- ACİNÖROĞLU, S. (2009) “Genel Olarak Vergi Teşviklerinin Ekonomi Üzerine Etkinliği”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Yıl:1, C:1 No:2, s. 148-169.
- ADIGÜZEL, O., ÖZKAN, S. D. (2013) “Üniversite-Sanayi-Kent Etkileşimi ve Bir Markalaşma Stratejisi Olarak: Bilim Kent Uygulamaları ve Isparta Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:18/2, s. 207-307.
- ALTAŞ B. Mustafa (2014) “Sigorta Prim Desteği Uygulamasında 1 Yıl Süre İle Teşviklerden Men Cezası”, 11 Ağustos 2014, <http://www.alomaliye.com/2014/mustafa-bahadir-altas-sigorta-prim-tesviklerden-men.htm> (09.02.2015).
- ATAYETER, C. , EROL, A. (2011), Türkiye’de Uygulanmakta Olan İhracat Teşvikleri, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl: 2011, Cilt:1, s. 1-26.
- BAYRAKTAROĞLU, H., GÜRSOY, S. (2014) “Marka Yönetiminde İnovasyonun Önemi Üzerine Bir Çalışma: Motorola Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.19, S.4, s. 191-200.
- BÜLBÜL, Duran, ERTÜRK, Atabey Selin ve ERDOĞAN Ozan Ahmet (2010) “Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Ücretlerde Vergi ve Sosyal Güvenlik Primi Uygulama Örnekleri”, *Vergi Dünyası Dergisi*, Eylül, Sayı: 349.
- ÇELEBİ, K. A., KAHRİMAN, H., (2011) “Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Ar-Ge Faaliyetlerine Yönelik Vergi Teşvikleri ve Bunların Karşılaştırmalı Analizi”, *Maliye Dergisi*, Sayı: 161, Temmuz-Aralık, s. 33-63.
- DELOİTTE, (2014) Vergi Sirküleri, NO: 2014/38, “Yeni Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği”, <http://www.verginet.net/dtt/11/Vergi-Sirkuleri-2014-38.aspx>, (10.03.2015).
- DEMİRLİ, Y. (2014) “Türkiye’de Teknoparklara Yönelik Teşvikler ve Teknoparkların Bilim ve Teknoloji Kapasitesinin Gelişimine Katkısı”, *Maliye Dergisi*, Sayı 166 Ocak-Haziran, s. 95-114.
- DURGUT, M., (2007) “Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Bölgesel İnovasyon Sistemi Çerçevesi”, *Erciyes Üniversitesi Kayseri Bilgi ve Araştırma Merkezi Sempozyumu: Ortaklık Esaslı Üniversite Sanayi İşbirliği (ÜSİ) ve Kentsel Yenilik (İnovasyon) Siteminin Altyapısı*, Ocak, Kayseri, s. 19-21.
- ERNST&YOUNG,(2011)“100 Soruda Ar-Ge Teşvikleri” http://www.vergidegundem.com/documents/10156/79656/EY100soru_AR-GE_2011.pdf (23.02.2015).
- ERSÖZ Oya, ERSAN Tuğçe,(2010) “KOBİ’lerin Finansmana Erişimi Ve Yararlanabilecekleri Destek Programları”, *TOBB AB Daire Başkanlığı*, ABİGEM Koordinasyon Birimi, Ağustos, s. 1-24.
- GBT, (2014) <http://teknokent.sdu.edu.tr/tr/gbt.php>, (20.02.2015).
- GBT, “Göller Bölgesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi Bölge İşletme Yönergesi”, <http://teknokent.sdu.edu.tr/tr/files/gbt/Bolge%20Isletme%20Yonergesi.pdf>, (20.02.2015).
- GİB, (2012) Ar-Ge Faaliyetlerine Yönelik Diğer Teşvikler, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1298> (23.02.2015).
- GİB, (2012) “5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunda Yer Alan Vergisel Teşvikler”, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1295> (23.02.2015).
- GİB, (2012) “Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Uygulanan Vergisel Teşvikler”, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=491> (12.02.2015).
- GÜNEŞ, Şibli, (2009), “Teknoloji Geliştirme Bölgelerine (Teknopark) Sağlanan Vergisel Avantajlar”, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı:91, s. 161-170.
- GÜRBÜZ, Elif,UÇURUM, Turhal, Elif, (2012) “Üniversite Sanayi İşbirliğinin Geliştirilmesinde Ortak Araştırma Merkezi’nin Kurulmasına İlişkin Model Önerisi”, Niğde Üniversitesi, *İİBF Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, s. 12-36.
- IASP, (2015) “The International Association of ScienceParks- Uluslararası Bilim Parkları Derneği”, <http://www.iasp.ws/few-words;jsessionid=ad288d5d6fabddb8513d61e28c20> (02.03.2015).
- İTÜ-ARİ, (2005) “Teknokent Nedir?/ Teknopark Nedir?”<http://www.ariteknokent.com.tr/tr/nedir/teknopark-nedir>, (02.03.2015).
- KAYALIDERE, G. (2014)“ Türkiye’nin Teknoloji Politikalarında Teknoparkların Önemi ve Teknoparklara Yönelik Vergi Avantajları”, Gazi Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Vol/Cilt: 1, No/Sayı: 1, s. 75-96.
- KİPER, M. (2004) “Teknoloji Transfer Mekanizmaları ve Bu Kapsamda Üniversite Sanayi İşbirliği”, *TMMOB 50. Yıl Teknoloji Yayınları*, Ankara, s. 82-122.
- KONUK, M., ÖZTÜRK, A. (2010), “Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Teknokentlere Bakış”, *Türk Eğitim-Sen., Cumhuriyetimizin 100. Yılına Doğru Üniversite Vizyonumuz Sempozyumu*, 16-18 Nisan, Ankara .
- OECD, (2002), Araştırma ve Deneysel Geliştirme Taramaları İçin Önerilen Standart Uygulama, *Frascati Kılavuzu*, http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/kilavuzlar/frascati_tr.pdf, (06.03.2015).
- ÖZYÜREK, A. (2014) “Ar-Ge Kanunu Teşvikleri”, Ocak, 1-15. <http://www.baka.org.tr/uploads/32375-ar-gekanunutesvikleri%28ocak2014%29.pdf> (23.02.2015).

- PEKER, İ., AR, M., İLKER, B. B. (2014) “Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Gelişmesinin Önündeki Engellerin AAS Yöntemiyle Belirlenmesi: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği”, Atatürk Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 28, Sayı: 3, s. 107-126.
- PWC, (2012) “Ar-Ge Teşvikleri ve Destekleri”, ab.immib.org.tr/web/images/dosyalar/pwc_argetemelsunumayis2012.pdf (23.02.2015).
- TMMOB, (2015) “Ar-Ge ve Teknokent Faaliyetlerine Sağlanan Vergisel Teşvikler”, http://www.emo.org.tr/ekler/aaec9f1c1ccf25a_ek.pdf (17.02.2015).
- UKSPA, (2015) “The United Kingdom Science Park Association- İngiltere Bilim Parkları Birliği”, <http://www.ukspa.org.uk/our-organisation/about-us>, (02.03.2015).
- VERGİDEGÜNDEM, (2011) http://www.vergidegundem.com/documents/10156/79656/EY100soru_AR-GE_2011.pdf (24.02.2015).
- VERGİTC, (2013) “Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) Harcamalarının Mahiyeti”, <http://www.vergi.tc/makaleDetay/SizdenGelenler/Arastirma-Ve-Gelistirme-Ar-Ge-Harcamalarinin-Mahiyeti> (17.02.2015).
- WALSH, Kathleen, (2003) “Foreign High-Tech R&D in China: Risks, Rewards, and Implications for U.S. – China Relations”, The Henry L. Stimson Center, Washington, http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/105587/ipublicationdocument_singledocument/8c147ace-06e4-4ad6-915b-7deeb0898eda/en/FinalReport.pdf, (02.03.2015).
- YALÇINTAŞ, Murat, (2014), “Üniversite - Sanayi - Devlet İşbirliğinin Ülke Ekonomilerine Etkileri: Teknopark İstanbul Örneği”, *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 10, Ocak, s. 83-106.